

Voor fijnbesnaarde geesten moet het geen lolletje zijn geweest, slapen tussen de doden, maar voordeel was dat de Duitsers er geen onderduikers verwachtten. Voor de fotograaf daalde Harm Metz na 61 jaar nog eens af in de knekelkelder waarin hij enkele maanden sliep.

Foto TOM VAN DIJKE

Comfort was geen topic in grafkelder

Twaalf man werden door verraad ontdekt onder zerk op Bergklooster

De Stentor en het Historisch Centrum Overijssel beschrijven 60 maanden oorlog na 60 jaar vrede in 60 verhalen. Vandaag aflevering 53: september 1944.

door MICHAEL AMSMAN

Hoe gründlich ze ook waren, geen Duitser die eraan dacht om in de donkere grafkelders op Bergklooster naar onderduikers te zoeken. Slechts door toedoen van een verrader werd Harm Metz in september 1944 ontdekt. Na een flink pak rammel - de standaard verhoormethode - liet de Grüne Polizei hem naar huis gaan. 'Ik wel, een paar andere jongens niet. Die kregen de kogel.'

De dag dat hij 18 werd ontving hij een brief. Geen ansichtkaart met de felicitaties van oma, maar een bevel van de Nederlandse Arbeids Dienst (NAD). Of hij zich maar wilde melden. 'Ik heb die brief de kachel ingegooid', zegt Harm Metz zes decennia later in zijn woninkje in Zwolle-Zuid, 'en ben ondergedoken.' Metz - van 22 april 1925 -

reisde naar familie in het Friese Sexbierum. Zijn baan bij de PTT was hij kwijt. Zo ging dat als je weigerde tankgrachten of schuttersputten te graven. Na enkele maanden ging Metz terug naar Zwolle, naar het afgeleide huis van zijn ouders naast de kwekerij op Kranenburg. Die vingen toch al onderduikers op en één extra mond om te voeden kon er nog wel bij. Hoe geïso-

leerd het ook lag, in huis slapen was te riskant. De onderduikers sliepen op het kerkhof. 'Daar kwamen de Duitsers niet zomaar', zegt Metz. 'Daar hadden ze geloof ik wel respect voor.'

Jongens waren ze, energieke jongens. Soms gingen ze op pad, om de sleur te verdrijven. 'We moesten wel eens vluchten als we Duitsers tegenkwamen. We zijn een keer in een roggeveld gedoken, en zij maar schieten. Hal! De Duitsers wisten donders goed dat veel jongens en mannen de arbeidsdienst ontliepen. 'Ze hebben een keer de gereformeerde kerk in Berkum omsingeld. Nou pakken we ze, dachten ze, maar wij kwamen daar al niet meer. We keken wel uit.'

Op zeker moment werd de grond hen te heet onder de voeten. Ze moesten voorzigtiger zijn, wisten ze. Een van de onderduikers opperde het idee om in een lege grafkelder op de aanpalende begraafplaats Bergklooster te trekken. Mevrouw Metz, toen het buurmeisje van Harm Metz, maakte de in onbruik geraakte kelder schoon. 'Samen met mijn broer', zegt ze. 'Als je de tegel erop deed zag je van bui-

ten niet dat er mensen zaten.' Eng? Meneer Metz haalt de schouders op. 'Kijk, het was oorlog. Dan ging je niet zeuren over comfort.'

Maanden brachten ze onder de grond door, op het laatst zelfs met zijn elfven. Tot in september '44 de Grüne Polizei de grafsteen opzij schoof. 'Mitkommen.' De onderduikers werden naar de gevorderde Oranjeschool op de Jufferenwal gebracht. 'Ik zie ons nog staan. In een kring, met onze gezichten tegen de muur. Ze moesten niet zien dat je omkeek, dan kreeg je meteen een dreun.' Hij kon Anne Haan - zoon van LO-leider Jan Haan - zien staan. 'Die hebben ze een paar dagen later gefusilleerd. Een jochie van 17.' Meneer Metz knijpt met duim en wijsvinger in zijn neusbrug. 'De schoffen.' Van de zeven jonge mannen die in Berkum zijn gefusilleerd vanwege deelname aan het verzet, heeft Metz er die nacht vijf in de Oranjeschool zien staan. 'Ik mocht naar huis, zij niet. Ik vind het nog altijd moeilijk om langs dat monument op de Kranenburgweg te komen. Dan denk ik: voor hetzelfde geld had jouw naam daar gestaan, Harm.'